

Avdelningen för behörighet och statsbidrag
Anders Molt
anders.molt@socialstyrelsen.se

Lägesrapport om verksamheter med personligt ombud 2017

Verksamheten med personligt ombud (PO) riktar sig till personer som är 18 år eller äldre, som har psykiska funktionsnedsättningar samt betydande och väsentliga svårigheter att utföra aktiviteter på olika livsområden.

För att få stöd av personligt ombud ska den enskilde ha sammansatta och omfattande behov av vård, stöd och service, rehabilitering och sysselsättning samt ha behov av långvariga kontakter med socialtjänsten, primärvården, den specialiserade psykiatrin och andra myndigheter.

Verksamhet med personligt ombud syftar till att den enskilde ska

- ha bättre möjligheter att påverka sin livssituation och vara delaktig i samhället
- ha möjligheter att leva ett mer självständigt liv och få en förbättrad livssituation
- ges möjligheter att få tillgång till samhällets utbud av vård, stöd och service på jämlika villkor samt rättshjälp, rådgivning och annat stöd utifrån sina egna önskemål och behov.

Verksamheten syftar även till att få myndigheter, kommuner och landsting att samverka utifrån den enskildes önskemål och behov och att ge underlag till åtgärder som kan förebygga brister i fråga om att den enskilde kan få tillgång till samhällets utbud av vård, stöd och service.

Socialstyrelsens uppdrag

Socialstyrelsen har regeringens uppdrag att i samverkan med länsstyrelserna fördela statsbidrag till kommuner enligt förordningen (2013:522) om statsbidrag till kommuner som bedriver verksamhet med personligt ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar (förordningen). I uppdraget ingår också att tillsammans med länsstyrelserna följa upp, stödja och utveckla verksamheterna (S2016/07779/RS).

Av förordningen framgår att Socialstyrelsen, senast den 15 maj varje år, ska lämna en lägesrapport till regeringen om verksamheten med personligt ombud. Lägesrapporten ska redogöra för hur verksamheten har utvecklats under det gångna året, hur medlen har använts och dessutom innehålla en ekonomisk redovisning.

Lägesrapportens disposition

Rapporten redogör för verksamhetens omfattning i antal kommuner och verksamheter¹, läget vad gäller PO, klienterna, kontaktorsaker mm. Därefter följer en kort sammanfattning av länsstyrelsernas och Socialstyrelsens arbete under året, följt av förbrukade medel och Socialstyrelsens kommentarer.

Redovisning av verksamhet med personligt ombud 2017

Länsstyrelserna rapporterar varje år till Socialstyrelsen om den lokala och regionala utvecklingen av verksamheterna med PO. En kommun som har tagit emot statsbidrag ska, enligt förordningen, senast den 15 januari redovisa till länsstyrelsen hur föregående års bidrag har använts. Nedan följer en sammanfattning av länsstyrelsernas rapporter som baserar sig på kommunernas redovisningar till länsstyrelserna.

Verksamhetens omfattning

Av tabell 1 framgår att 243 kommuner hade verksamhet med personligt ombud under 2017.

Tabell 1. Kommuner som erbjuder PO per län 2017

Län	Antal kommuner	Antal kommuner som erbjuder PO	Förändring jämfört med 2016	Antal verksamheter
Blekinge	5	5	-	1
Dalarna	15	15	-	2
Gotland	1	0	-	0
Gävleborg	10	10	-	5
Halland	6	5	-	5
Jämtland	8	4	-	1
Jönköping	13	13	-	1
Kalmar	12	11	+1	4
Kronoberg	8	8	-	1
Norrbottnen	14	13	+1	8
Skåne	33	26	-1	13
Stockholm	26	24	-	21
Södermanland	9	8	-	5
Uppsala	8	7	-	5
Värmland	16	16	-	1
Västerbotten	15	15	-	3
Västernorrland	7	7	-	5
Västmanland	10	9	-	1
Västra Götaland	49	33	+2	20
Örebro	12	8	-	3
Östergötland	13	6	-	3
Totalt	290	243	+3	108

Antalet kommuner som erbjuder personligt ombud har ökat med tre kommuner jämfört med föregående år. Som framgår av tabellen är det endast Gotland som

¹ Om fler kommuner eller stadsdelar driver verksamheten tillsammans så räknas det som en verksamhet.

saknar verksamhet. Under året har nya kommuner tillkommit i Kalmar, Norrbotten och Västra Götaland.

Utförare av verksamhet med personligt ombud

Det vanliga är att ombudsverksamheterna drivs i kommunal regi. I ca 40 kommuner bedrivs verksamheten av andra utförare på uppdrag av kommunen. I tabell 2 framgår vilken organisationstyp det rör sig om och i vilka län de är verksamma i.

Tabell 2. Övriga utförare av verksamhet med personligt ombud

Namn	Organisation	Län
Cura Individutveckling	Kommunalförbund	Blekinge
Lapplands kommunalförbund	Kommunalförbund	Norrbotten
PO-Skåne	Ideell förening	Skåne
Personligt ombud Kronoberg	Region/landsting	Kronoberg
Bräcke Diakoni	Stiftelse	Västra Götaland
Parasoll	Stiftelse	Stockholm
Sofrosyne	Aktiebolag	Uppsala
Omsorgscompagniet	Aktiebolag	Stockholm

- Cura individutveckling är ett kommunalförbund och driver på uppdrag av samtliga fyra kommuner i Blekinge län verksamheten med PO i länet.
- Lapplands kommunalförbund driver verksamheten i fyra kommuner i Norrbottens län; Gällivare, Jokkmokk, Kiruna och Pajala.
- PO-Skåne driver verksamhet för fjorton kommuner i Skåne. PO-Skåne är en ideell förening som har bildats av RSMH:s och Schizofreniförbundets lokalföreningar i Skåne.
- Personligt ombud Kronoberg driver verksamheten i Kronobergs län. Organisationen har bildats i samverkan mellan Kronobergs åtta kommuner och landstinget Kronoberg.
- Stiftelsen Bräcke Diakoni driver verksamheten i Göteborgs stad.
- Stiftelsen Parasoll i Sollentuna driver verksamhet med PO på uppdrag av sex kommuner i nordvästra delen av Stockholms län. Stiftelsens styrelse består av representanter för de föreningar inom RSMH och Schizofreniförbundet som finns i de kommuner som de arbetar i.
- Sofrosyne AB driver verksamheten i Uppsala kommun sedan oktober 2014.
- Omsorgscompagniet AB driver sedan årsskiftet 2014/2015 verksamhet för personer som har kontakt med enheten för hemlösa i Stockholm.

Ombuden

Under 2017 har det funnits 328 PO i landet (312,7 heltidstjänster) varav 230 ombud är kvinnor och 98 är män. Med några få undantag erbjuds ombuden kontinuerlig handledning av arbetsgivaren. Förutom Socialstyrelsens introduktionsutbildning erbjuds ombuden olika kurser och utbildningar av sina respektive arbetsgivare. Länsstyrelserna bjuder också ofta in ombuden till de seminarier som de själva arrangerar där ämnet har relevans för ombuden.

Några exempel på utbildningar och kurser som ombuden deltog i under året var Kronofogdens budbärande utbildning, rättshaveristiskt beteende, Motiverande

samtal (MI), suicidprevention, våld i nära relationer, migration och psykisk hälsa, missbruk, riskbruk och beroende mm.

Dessutom deltog ombuden i regionala nätverksträffar som anordnas av ombuden själva ofta i samarbete med länsstyrelserna. Dessa träffar syftar till att ombuden ska få tillfälle att utbyta erfarenheter med varandra. Många ombud deltog även på den årliga nationella konferensen som förra året anordnades i Sundsvall av Yrkesföreningen för personliga ombud i Sverige (YPOS).

Klienterna

Tabell 3. Klienternas ålder och kön²

Kön	18-29 år	30-49 år	50-64 år	65-	Summa
Män	1 007	1 584	1 020	194	3 805
Kvinnor	1 242	2 529	1 323	212	5 306
Annan könstillhörighet	10	<4	0	0	Ca 15
Totalt	2 259	Ca 4 120	2 343	406	Ca 9 130

Sammanlagt arbetade ombuden med ca 9 130 klienter under 2017 varav 5 306 kvinnor och 3 805 män. Den största åldersgruppen är 30-49 år. Yngre klienter i åldern 18-29 år står för ca 25 procent av hela klientgruppen. Det är mindre vanligt att ombuden arbetar med klienter som är 65 år eller äldre. Under året har ca 4 900 nya klienter tillkommit och ungefär lika många klienter har avslutats.

Ombuden har uppgett att 2 129 klienter hade helt eller delvis hemmavarande barn³. Av dessa klienter var över 70 procent kvinnor.

Hälften av landets län rapporterar att kommunerna noterat att antalet kvinnor och unga vuxna ökar i klientgruppen.

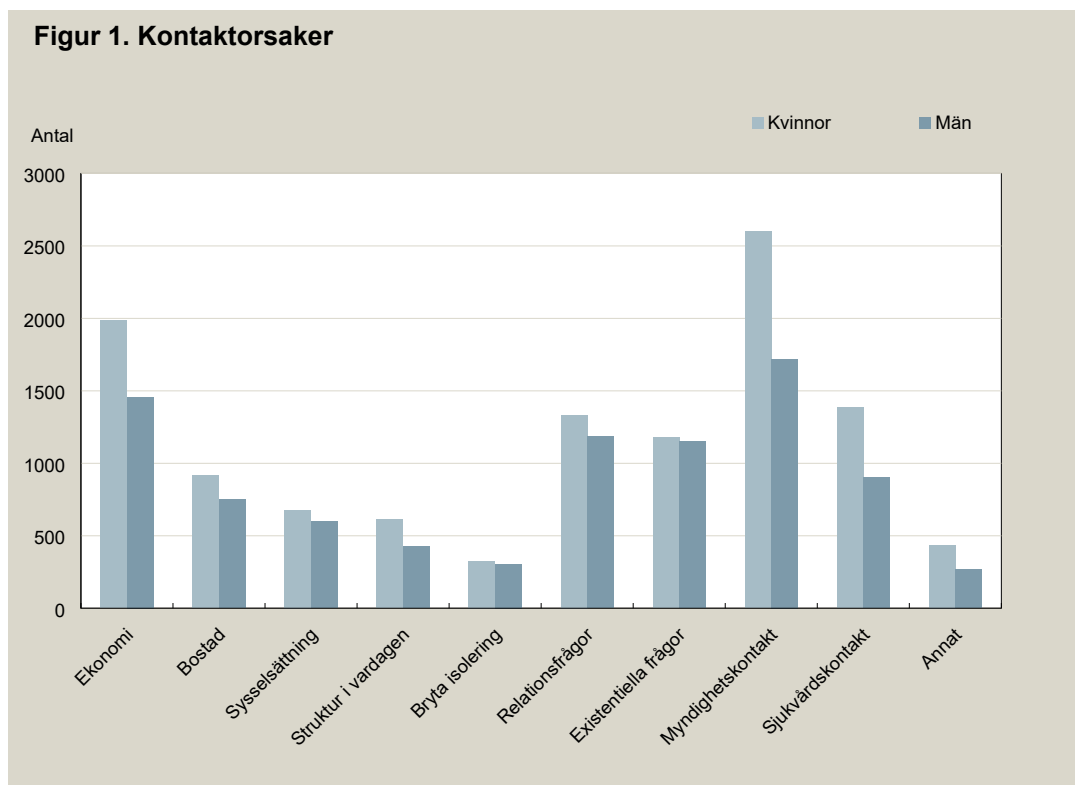
Kontaktorsaker

Verksamheterna ombads redovisa orsakerna till att nya klienter tar kontakt med PO. Figur 1 visar vilka orsaker klienterna⁴ har angivit till varför de har tagit kontakt med PO.

² Kommunerna redovisar klienterna i tre kategorier, män, kvinnor och annan könstillhörighet i sin redovisning till länsstyrelsen.

³ Inkluderar även barn till maka/make/reg.partner/sambo som är hemmavarande hos klienten.

⁴ För klienter med annan könstillhörighet blev antalet för litet för att redovisa i diagrammet.

Liksom förra året är de främsta orsakerna till att klienter söker stöd av PO att de har svårigheter med ekonomin och upplever behov av stöd i kontakten med myndigheter samt hälso- och sjukvården.

Kommunerna har noterat en ökning av antalet klienter som söker hjälp med frågor som är relaterade till Försäkringskassan. Det rör sig huvudsakligen om klienter som önskar hjälp med att överklaga beslut om avslag på ansökningar om sjukpenning, aktivitets- och sjukersättning. Många kommuner lyfter även fram att fler klienter söker kontakt på grund av problem med bostadssituationen.

Prioriteringsordning

Kommunerna redovisar årligen de prioriteringar som de gör vad gäller den enskildes tillgång till PO. Av landets 108 verksamheter har 101 tagit fram bedömningsriktlinjer eller en prioriteringsordning i händelse av ett större antal sökande än ombuden kan ta emot. Om kö uppstår prioriteras vanligen klienter som

- är unga vuxna
- har hemmavarande barn som riskerar att fara illa
- riskerar att vråkas från sin bostad eller är bostadslösa.
- riskerar ingripande av Kronofogden
- bedöms må så dåligt att suicidrisk föreligger.

Arbetet med ledningsgrupper

För verksamheten ska det enligt förordningen finnas en ledningsgrupp med representanter för kommunen, landstingets primärvård och psykiatri,

Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Patient-, brukar- och närståendeorganisationer ska erbjudas att delta i ledningsgruppen.

Av kommunernas redovisningar framgår att det fortfarande fem år efter förordningens tillkomst i nära hälften av landets verksamheter saknas en eller flera representanter i ledningsgrupperna.

Den största svårigheten är att få med landstingets primärvård i ledningsgrupperna. Ett antal verksamheter saknar representation från Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Många uppger även svårigheter att få med representanter från patient-, brukar- och närståendeorganisationer, särskilt i mindre kommuner.

Kommunerna arbetar kontinuerligt med stöd från länsstyrelserna för att få till stånd en bemanning som fullt ut motsvarar vad som förutsätts i förordningen. I några fall har kommuner gått ihop för att bilda en gemensam ledningsgrupp för flera verksamheter. De sex länsgemensamma verksamheterna har en ledningsgrupp per län och samtliga har fulltaliga ledningsgrupper.

Systembrister

Kommuner som har beviljats statsbidrag för verksamhet med PO ska årligen redovisa eventuella brister som har uppmärksammats angående den enskildes möjligheter att få tillgång till samhällets utbud av vård, stöd och service.

Av 108 verksamheter har 102 någon form av systematiserade rutiner för att rapportera till sin ledningsgrupp om de brister som ombuden uppmärksammar i sitt arbete med klienterna. Syftet är att ta fram underlag till åtgärder för att förebygga brister av strukturell karaktär som utgör hinder för att personer med psykiska funktionsnedsättningar får tillgång till vård, stöd och service.

En del av det som rapporteras till ledningsgrupperna kan åtgärdas på lokal och regional nivå medan andra brister kan kräva åtgärder på nationell nivå.

Bristerna har rapporterats in under tre kategorier; brister på handläggarnivå, lokal nivå och nationell nivå. I tabell 4 sammanfattas de mest förekommande bristerna som har rapporterats in från verksamheterna i kommunerna. I bilaga 1 finns en mer utförlig lista uppdelad på län över de brister som verksamheterna har tagit upp under kategorin nationella brister i redovisningarna till länsstyrelserna.

Tabell 4. Rapporterade systembrister på nationell nivå

Rapporterad brist	Uppgiven påverkan på den enskilde
Försäkringskassans förändrade tillämpning av gällande regelverk	Uppges ha fått stora konsekvenser för PO:s målgrupp som har svårt att bevaka sina rättigheter. Många klienter har fått avslag på sina ansökningar om sjukpenning, aktivitets- och sjukersättning. Det har varit vanligt med långa handläggningstider när kompletteringar av sjukintyg begärs in samt till följd av klienters överklaganden eller begäran om omprövningar av beslut. Många klienter har då varit hänvisade till försörjningsstöd inom socialtjänsten som ibland innebär krav som kan vara orealistiska för PO:s målgrupp. Risk att klienter inte klarar av att svara mot kraven och att de blir utförsäkrade och mister sin sjukpenninggrundande inkomst (SIG). De ekonomiska problemen riskerar att förvärra den psykiska ohälsan.
Bostadsbrist	Många av PO:s klienter har mycket svag ekonomi och löper risk att bli vräkta från sina bostäder. För klienter som är bostadslösa är det stora svårigheter att få ett boende med de

Rapporterad brist	Uppgiven påverkan på den enskilde
	krav som ställs för att få ett boende. Ombud rapporterar att klienter som saknar bostad har svårt att få tillgång till bank-id, ID-kort mm. då bankerna kräver en bostadsadress.
Bristande tillgänglighet	Höga krav ställs på klienterna vad gäller t.ex. aktivitetsrapportering till Arbetsförmedlingen. Många klienter har inte tillgång till Internet och datorer och får svårt att kommunicera med myndigheter som Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Den personliga servicen har skurits ner.
Brist på läkare inom psykiatri	Leder till långa väntetider vilket kan medföra akuta ekonomiska problem när läkarintyg saknas.
Brist på gode män	Leder till svårigheter att klara ekonomin och risk för att klienterna hinner dra på sig stora skulder, risk för vräkning mm.

Brister som har åtgärdats

Verksamheterna ombads att redovisa exempel på åtgärder med anledning av de brister som har uppmärksammats. I bilaga 2 ges exempel på åtgärder som har vidtagits och resultat som har uppnåtts under 2017.

Länsstyrelsernas arbete

Länsstyrelserna ansvarar för att fördela statsbidrag till kommunerna och bistå Socialstyrelsen i uppgiften att följa upp, stödja och utveckla verksamheten med PO. De lämnar även underlag till Socialstyrelsens uppföljningar och årliga lägesrapport.

Under året har länsstyrelserna handlagt och fattat beslut om statsbidrag till de kommuner som har verksamhet med PO. Länsstyrelserna har rekviderat medel från Socialstyrelsen, granskat kommunernas redovisningar och rapporterat till Socialstyrelsen. Samtliga länsstyrelser förutom Gotland⁵ har också lämnat in en handlingsplan för arbetet under 2018.

Länsstyrelserna har haft fortlöpande kontakt med ombud och verksamhetschefer samt i många fall deltagit på ledningsgruppsmöten. Särskilda insatser har riktats för att informera och bistå kommunerna i arbetet för att skapa ledningsgrupper enligt förordningen.

Länsstyrelserna har tillsammans med ombuden arrangerat regionala nätverksträffar under året för att främja erfarenhetsutbytet. Ombuden har erbjudits kompetensutveckling och bjudits in till seminarier och konferenser i länsstyrelsernas regi.

I de län där inte alla kommuner erbjuder verksamhet med PO har länsstyrelsen på olika sätt arbetat för att sprida information om möjligheten att starta verksamhet.

Många länsstyrelser uppger att de administrativa medlen som Socialstyrelsen fördelar för länsstyrelsernas arbete är otillräckliga. Ifall Länsstyrelsen kunde avsätta mer tid skulle olika samverkans- och samordningsinsatser kunna utvecklas snabbare och mer strategiskt för regionen. Ett hinder för utveckling som många kommuner pekar på är att statsbidraget legat still sedan bidraget infördes 2000. Kommunernas kostnadstäckning av lönekostnaderna har

⁵ Gotland lä ner sin verksamhet 2016.

urholkats med åren. Eftersom verksamheten inte är lagstadgad riskerar den att bli föremål för ständig omprövning i samband med budgetdiskussioner.

Kommuner har till länsstyrelserna även uttryckt oro över att statsbidraget per ombud kan komma att variera från år till år beroende på antalet ombud som finns i landet.

Svårigheterna med att få till stånd ledningsgrupper som motsvarar kraven i förordningen är något som oroar länsstyrelserna.

Socialstyrelsens arbete

Socialstyrelsen ansvarar för att i samverkan med länsstyrelserna och kommunerna utveckla och stödja verksamheten med PO. Socialstyrelsen ska, inom ramen för en beredningsgrupp som består av företrädare för de aktörer som berörs av verksamheten, leda och samordna arbetet med verksamheten med PO.

Beredningsgruppen som består av företrädare för Socialstyrelsen, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Länsstyrelsen, Nationell samverkan för psykisk hälsa (NSPH), Riksförbundet för Social och Mental Hälsa (RSMH) och Schizofreniförbundet har sammanträtt vid två tillfällen under förra året. Diskussioner har förts kring strategiska frågor som exempelvis hur uppnå fulltaliga ledningsgrupper och hur få till stånd en bättre återkoppling kring systembristerna.

Socialstyrelsen har sammankallat till gemensamma planeringsmöten med länsstyrelserna vid tre tillfällen för att diskutera verksamheten med PO. Socialstyrelsen deltar även i en arbetsgrupp som länsstyrelserna har utsett och som arbetar fram underlag till mötena med samtliga länsstyrelser.

I Socialstyrelsens uppdrag ingår att genomföra introduktionsutbildning av PO. Under året har en utbildning genomförts centralt i Stockholm för ca 30 ombud.

Socialstyrelsen har under året utvecklat ett webbaserat stöd som består av ett tema på Kunskapsguiden och en webbutbildning på Socialstyrelsens webbsida. Syftet är att ge en grundläggande information om verksamhet med PO. Målgruppen är nyanställda PO som väntar på att kallas till Socialstyrelsens introduktionsutbildning och chefer som har behov av mer kunskap.

Under året har myndigheten tagit emot frågor som rör verksamhetens rättsliga ställning. Frågorna har kommit från PO, kommunala verksamhetschefer och länsstyrelser. Eftersom verksamheten med PO inte är lagreglerad råder det osäkerhet om verksamhetens rättsliga ställning i förhållande till annan lagstiftning som socialtjänstlagen (2001:453), SoL och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387), LSS. I 1 § förordningen stadgas att en kommun svarar inom ramen för socialtjänsten för verksamheten med personligt ombud. Många undrar vad uttrycket *inom ramen för socialtjänsten* innebär? Exempel på frågeställningar ; Vilka regler i SoL är tillämpliga? Vad gäller för sekretess och anmälningsplikt för ombuden? Är det olika beroende på om ombuden är anställda av kommunen eller enskild utförare?

Statsbidragets användning 2017

Socialstyrelsen fick använda 104 460 000 kronor i enlighet med förordningen. Av medlen fanns 3 000 000 kronor respektive 1 200 000 kronor avsatta till länsstyrelsernas och Socialstyrelsens administrativa kostnader samt 1 500 000

kronor för utbildningsinsatser. Resterande medel var tillgängliga medel för kommunerna att ansöka om för PO. Avsatta medel och utfallet framgår av tabell 5.

Tabell 5. Budget och utfall PO 2017

Kostnader	Budget	Utfall
Socialstyrelsen (inkl. webb, utbildning mm.)	2 700 000	2 736 026
Länsstyrelsernas administration	3 000 000	3 000 000
Ombudstjänster, statsbidrag	98 760 000	95 477 760
Summa	104 460 000	101 213 786
Återbetalning		-60 480
Netto efter återbetalning		101 153 306
Återförs till statskassan		3 306 694

Länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut statsbidrag till kommunerna och rekviderar därefter medel från Socialstyrelsen baserat på antalet ombud i länet. Bidraget till lönekostnaden uppgick till 302 400 kronor per årsanställning.

Under 2017 betalades 95 477 760 kronor ut till länsstyrelserna för tillsatta ombudstjänster. Socialstyrelsen har vidare betalat ut 3 000 000 kronor till länsstyrelserna för deras kostnader knutna till arbetet. Socialstyrelsens egna kostnader för personal, planerings- och samordningskonferenser, resor samt kostnader för utveckling av webbstöd på Kunskapsguiden och utbildning av nyanställda ombud uppgick till drygt 2 736 026 kronor. Totalt förbrukades drygt 101 000 000 kronor av de avsatta medlen och det innebär att drygt 3,3 miljoner kronor återfördes till statskassan.

Socialstyrelsen utreder för närvarande om några kommuner är återbetalningsskyldiga enligt 15 § i förordningen. Om återbetalning blir aktuellt kommer Socialstyrelsen att återföra dessa medel till statskassan.

Socialstyrelsens kommentarer

Socialstyrelsen konstaterar att antalet kommuner som erbjuder verksamhet med PO har ökat med tre kommuner jämfört med förra året vilket är positivt. Det webbaserade stöd som från årsskiftet finns tillgängligt på Kunskapsguiden kan bidra till att utveckla stödet till verksamheterna och allmänt höja kunskapsnivån kring verksamhet med PO.

Det är fortfarande svårt för verksamheterna att få med alla aktörer i ledningsgrupperna. De särskilda krav i förordningen på ledningsgruppernas sammansättning kan leda till att vissa kommuner inte uppfyller kraven för att få bidrag. Eftersom det inte rör sig om en obligatorisk verksamhet kan följden bli att den läggs ned när statsbidraget uteblir.

Socialstyrelsen ser mot bakgrund av det oklara rättsläget framtida utmaningar i uppdraget att stödja verksamheten när verksamheterna vänder sig till myndigheten för vägledning i rättsliga frågor.

Socialstyrelsen kommer att tillsammans med länsstyrelserna fortsätta arbetet med att följa upp, stödja och utveckla verksamheten med PO.

Verksamheten med PO har koppling till mål 10.2 i Agenda 2030, Möjliggöra och verka för att alla människor, oavsett ålder, kön, funktionsnedsättning, ras,

etnicitet, ursprung, religion eller ekonomisk eller annan ställning, blir inkluderade i det sociala, ekonomiska och politiska livet.

Bilaga 1. Inrapporterade systembrister från verksamheterna

Län	Uppgiven brist
Blekinge	Utebliven utbetalning av sjukpenning under utredningstid vid Försäkringskassan.
Dalarna	Sjukförsäkringens tillämpning får många gånger allvarliga konsekvenser för PO:s målgrupp. Försäkringskassan (FK) avslår systematiskt, med samma motivering, sjukpenning, aktivitets-sjukersättningsansökningar. Långa handläggningstider. Personliga ombud (PO) upplever att Förvaltningsrätten oftare bedömer i enlighet med FK. FK bör klargöra hur PO:s samtycken ska utformas för att godtas.
Gävleborg	Kraven för att beviljas sjukpenning och sjukersättning har höjts till en orimlig nivå. Anpassning till målgruppen exempelvis försäkringskassans och arbetsförmedlingens system i aktivitetsrapporteringen är för avancerat för många bl. a. för gruppen med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Samverkan Kriminalvården, Psykiatri, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen (AF) brister. Det borde finnas starkare direktiv kring samverkan för att förebygga återfall.
Halland	Ansökningar om sjukpenning, aktivitetsersättning och sjukersättning avslås i allt högre grad. Detta innebär även att väntetiderna för omprövningar blir oskäligt långa.
Jämtland	Försäkringskassans bedömningar.
Jönköping	Vi ser brister i förordningen när det gäller ledningsgruppens sammansättning. Svårt att få med alla aktörer då de inte förstår värdet med mötet. Även en brist i att många PO inte gått PO-utbildningen på grund av långa köer.
Kalmar	Nya sjukpenningssystemet och dess regler. Orimliga krav ställs på klienter från AF. Krav som denna målgrupp inte kan leva upp till. Bostadsbristen drabbar klienterna hårt. Att FK tagit bort sina lokala postlådor försvårar för klienter att få iväg sina handlingar i tid, vilket innebär utebliven ersättning. Klienterna har låga ersättningsnivåer vilket innebär att de måste söka inkomster från flera håll, exempelvis försörjningsstöd. När glapp uppstår mellan de olika systemen får klienten som redan har en svår och utsatt situation om möjligt ännu svårare att planera sin redan osäkra ekonomi. Ofta grundad på beslut i form av olika skriftliga handlingar som målgruppen har svårt att förstå.
Kronoberg	FK:s hårdare tillämpning av gällande regler för sjukersättning/aktivitetsersättning/sjukpenning har fått stora konsekvenser för klienterna. FK:s sätt att bedöma LOH-Läkarutlåtande om hälsotillstånd har förändrats, vilket har lett till avslag på ansökan för klienter som varit sjuka under flera års tid.
Norrboten	Automatiska telefonväxlar, internetportaler, e-legitimation för att få blanketter. Skärpta regler kring sjukpenning. Bostadsbrist.
Skåne	Glapp mellan utbetalningarna av olika ersättningar hos Försäkringskassan t.ex. mellan bostadstillägg och boendetillägg.
Stockholm	Försäkringskassans regler för sjukpenning/bidrag och avslag. Regelverket mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Regelverket för intyg från vården till F-kassan.
Södermanland	Brist att SMS-lån automatiskt medför lägre/indraget försörjningsstöd för klienter. Brist att när PO med fullmakt från klienten skriver under papper till Försäkringskassan resulterar myndighetens krav på personnummer i att klientens brev skickas till PO:s bostadsadress. En ny brist som framför allt uppdagats under andra halvåret är att fler (hemlösa) klienter sökt stöd för att fixa bankkort/ID-kort m.m. Men det är en svårighet eftersom bankerna numera inte medger sådan service utan att klienten har en hemadress.
Uppsala	Svag lagstiftning för våldsutsatta kvinnor. Betalning av underhållsstöd medräknas inte som utgift vid ansökan om försörjningsstöd vilket medför att ensamstående som inte har vårdnaden kan bedömas ha ett normöverskott och inte ha rätt till bistånd. Då får denna svårt att ha umgänge med barnen. Detta missgynnar barnen.

Län	Uppgiven brist
	Försäkringskassans hårda krav för att få sjukpenning och målgruppens oförmåga att ibland beskriva sina behov.
Värmland	Brist på tillgänglighet som en direkt effekt av de digitaliserade myndigheterna och bristen på fysiska möten.
Västerbotten	Det saknas individuella bedömningar av en individs förmåga att uppfylla AF:s krav avseende aktivitetsrapporter. Brist när FK tar utredningssamtal över telefon och de inte prioriterar personliga möten. Föräldrad/ ej ändamålsenlig och följsam lagstiftning vad gäller gode män. Kommunernas uttolkning av uppdraget. Försäkringskassans åtstramning
Västernorrland	Lång handläggningstid hos FK samt hårdare bedömningskriterier för sjukersättning. Lång väntetid på god man, en majoritet av klienter hamnar i konflikt med myndigheters regelverk pga. sina funktionshinder.
Västmanland	Allt fler får inte rätten till sjukpenning beviljad av FK. Detta då FK inte godkänner läkarnas intyg gällande sjukskrivningar samt att FK begär in orimligt många kompletteringar. Vår målgrupp är extra utsatt och har svårt att bevaka sina rättigheter. Konsekvensen blir ofta att man halkar ur försäkringssystem och sjukpenninggrundande inkomsten blir 0 och man får ingen sjukpenning i sin fortsatta sjukskrivning.
Västra Götaland	Bostadsbrist. Svårighet att få god man. Skärpta krav inom Försäkringskassan. Svårt för människor som inte har tillgång till Internet att ha kontakt med myndigheter då den personliga servicen har skurits ner.
Örebro	Sjukförsäkringens förändringar försvårar ekonomin för målgruppen. Fler får inte rätt till sjukpenning, konsekvensen blir ofta att den som pga. sjukdom inte kan arbeta halkar ut ur försäkringssystemet och SGI:n blir noll. Detta leder i sin tur till starkt påverkad förmåga att ta till sig behandling/rehabilitering. Långa handläggningstider för beslut vid ansökan om sjuk- eller aktivitetsersättning. Läkarbrist inom psykiatri leder till långa väntetider, vilket i sin tur medför akuta problem med ekonomin pga. brist av läkarintyg.
Östergötland	Många klienter "kastats ut" ur sjukförsäkringssystemet hos FK. Lång handläggningstid vid omprövning hos FK. Brist i lagen när god man inte behöver redovisa sitt arbete direkt till klienten.

Bilaga 2. Åtgärdade brister i verksamheterna

Län	Åtgärder/resultat
Blekinge	Regeringen har föreslagit en lagändring som gör det möjligt för Försäkringskassan att i ett pågående sjukpenningärende betala ut sjukpenning under tiden utredning pågår.
Dalarna	Brister i landstingets system gällande frikort, vilket tidigare var ett problem för klienter har åtgärdats.
Gävleborg	Tillsammans med ca 200 personliga ombud har skrivit under en skrivelse till Socialförsäkringsminister där vi belyser de negativa konsekvenserna för våra klienter av de höjda kraven för att beviljas sjukpenning och sjukersättning. Personligt ombud har varit delaktig i socialförsäkringsrapport 201705 "Effektutvärdering av insatser för unga med aktivitetsersättning."
Halland	Möte med chefer och boendestödare har lett till förbättringar att få till en fungerande verksamhet för klienterna som har ett behov av struktur och antal utförare.
Jämtland	Riksomfattande skrivelse angående väntetider inom psykiatrin.
Jönköping	Påtalat bristen med oengagerade ledningsgruppsledamöter till Socialstyrelsens representant, samt att det behövs fler utbildningstillfällen.
Kalmar	En informationsskrivelse utformad som en bipacksedel för medicin med information från Försäkringskassan cirkulerade i väntrum på vårdcentraler. För många klienter uppfattas möten som förläggs till öppna kontorslandskap som integritetskränkande och skapar oro för att sekretessen ska brytas. Skrivelse skickad av personliga ombud från flera håll i landet till Annika Strandhäll.
Kronoberg	Positivt med förändringen vad det gäller skuldsanering.
Norrbottnen	Ansvarsfördelning angående spelmissbruk har tydliggjorts.
Skåne	Godemansintygen är nu kostnadsfria.
Stockholm	200 PO har skrivit under ett uppdrag till socialminister Strandhäll om Försäkringskassans regler som ger negativa konsekvenser för PO:s målgrupper.
Södermanland	Brist att slutenvården vid tvång medför patientavgifter: Frågan har lyfts till länets beredningsgrupp inom psykiatrin. Dock har ingen ändring i frågan skett ännu. Frågan behöver drivas vidare.
Uppsala	Gemensam skrivelse från alla PO i länet till socialförsäkringsministern.
Värmland	Information från PO har gett ett bättre bemötande med mer kunskap om den enskilde individens förutsättningar.
Västerbotten	Handläggare på Arbetsförmedlingen är skyldiga att hjälpa den enskilde att fylla i aktivitetsrapporten men initiativet måste komma från den enskilde, vilket fortfarande är ett problem då många klienter har svårt att ta initiativ till detta.
Västernorrland	Bristerna har tagits upp i samband med varje ledningsgruppsmöte, genom att föra upp brister har ledningar kunnat agera inom den egna myndigheten som underlättat för klienten.
Västmanland	Brister i landstingets system gällande frikort, vilket tidigare var ett problem för klienter har åtgärdats.
Västra Götaland	Klienter som under lång tid har haft försörjningsstöd har fått hjälp att ansöka om annan ersättning så de har fått rätt till från socialförsäkringen och ett antal fall har sjukersättning eller aktivitetsersättning beviljats.
Örebro	Brister i återrapportering har påtalats.
Östergötland	En verksamhet överklagade till förvaltningsrätten i ett fall där en klient fick avdrag på sitt ekonomiska bistånd på 200 kronor för en diskmaskin som en tidigare hyresgäst fått installerat. Denna kostnad har varit en extrakostnad utöver hyran. Kommunen har efter detta ändrat sina rutiner.